

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Α1.1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό ή Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

α. Ο ιστοριογράφος Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος θεμελίωσε την πολιτιστική συνέχεια του ελληνικού έθνους με αδιάσειστο επιχείρημα την αδιάλειπτη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού.

β. Η Ιερή Συμμαχία αποσκοπούσε στην προώθηση των φιλελεύθερων και εθνικών κινημάτων.

γ. Το Νεοτουρκικό Κίνημα του 1908 υποσχέθηκε στους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ισονομία, ισοπολιτεία και ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.

δ. Στις 25 Μαρτίου 1924 ανακηρύχτηκε από τη Βουλή, με πρωτοβουλία κυρίως του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, η αβασίλευτη δημοκρατία.

ε. Ο φιλελεύθερος ηγέτης Καβούρ κατόρθωσε να ενοποιήσει τη Γερμανία.

Μονάδες 10

Α1.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

α. Δόγμα Μονρόε

β. Αρχή της δεδηλωμένης

γ. Εξαρχία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Α2.1. Η Επανάσταση του 1821 ήταν προϊόν εθνικού κινήματος. Ποια ήταν τα κυριότερα συστατικά στοιχεία του ελληνικού εθνικού κινήματος;

Μονάδες 10

Α2.2. Τι προέβλεπε η συνθήκη Ειρήνης του Βουκουρεστίου (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1913) και σε ποιες διπλωματικές ενέργειες προέβη η Ελλάδα προκειμένου να εξασφαλίσει τη συνεργασία της Ρουμανίας για την υπογραφή της συνθήκης;

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που ακολουθεί και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. Στο Κίνημα της «Εθνικής Άμυνας» (16/29 Αυγούστου 1916) και στη στάση που τήρησε ο Ελευθέριος Βενιζέλος σε αυτό.

Μονάδες 15

β. Στα «Νοεμβριανά».

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Βενιζέλος, απογοητευμένος από την εμμονή του βασιλιά Κωνσταντίνου στην ουδετερότητα, έρχεται σε συνεννοήσεις με τον ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη και τον στρατηγό Δαγκλή για τη στάση που πρέπει να τηρήσουν. Κατόπιν, [...] φεύγουν οι δύο πρώτοι (ακολουθεί ύστερ' από λίγες ημέρες και ο Δαγκλής) για τα Χανιά της Κρήτης και εκεί σχηματίζουν την προσωρινή κυβέρνηση της χώρας (τη γνωστή Τριανδρία) στην οποία προσχωρεί η Επιτροπή Εθνικής Αμύνης Θεσσαλονίκης. Ο διχασμός του ελληνικού κράτους και του έθνους σε δύο χωριστές παρατάξεις με όλα

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2008

τα προβλεπόμενα ολέθρια αποτελέσματα έχει συντελεστεί.

Στα τέλη Σεπτεμβρίου [...] ο Βενιζέλος αποβιβάζεται στη Θεσσαλονίκη. Τη διακυβέρνηση της χώρας αναλαμβάνει η τριανδρία Βενιζέλου – Κουντουριώτη – Δαγκλή.

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 356

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που ακολουθεί και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε τις συνθήκες υπό τις οποίες εκδηλώθηκε η Βιομηχανική Επανάσταση στην Αγγλία κατά τον 19ο αιώνα.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στα 1851, στη Μεγάλη Βρετανία δέκα πόλεις ξεπερνούν τις 100.000 κατοίκους [...]. Το Λονδίνο φτάνει τα 2,3 εκατομμύρια [...]. Το Μάντσεστερ ξεπερνά τις 400.000 κατοίκους, η Γλασκόβη τις 300.000 και το Μπίρμινχαμ τις 200.000.

Το Μάντσεστερ αναδεικνύεται στην πρώτη πόλη της βαμβακοβιομηχανίας:

Στα 1835, η περιοχή του Μάντσεστερ [...] συγκεντρώνει το 80% των εργατών της βαμβακοβιομηχανίας και στα 1846, το 85%. Η πόλη αυτή διαθέτει πολλά πλεονεκτήματα. Βρίσκεται κοντά στο Λίβερπουλ, απ' όπου γίνονται οι εισαγωγές του βαμβακιού. Επιπλέον περιβάλλεται [...] από ένα πλούσιο κοίτασμα άνθρακα, που εκτείνεται από το Όρμσκιρκ μέχρι το Μπάρι και το Άστον. Η ανθρακοπαραγωγή δεν υπολογίζεται εύκολα, αλλά οπωσδήποτε ξεπερνά κατά πολύ τις επτακόσιες έως εννιακόσιες χιλιάδες τόνους, που καταναλώνει μόνον η πόλη του Μάντσεστερ.

Η Μεγάλη Βρετανία δεν διαθέτει μόνον την πιο ανεπτυγμένη οικονομία. Επιπλέον, όλη η διαδικασία ανάπτυξης συνδέθηκε εξαρχής με την αποικιοκρατική

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2008

επέκταση και το θαλάσσιο εμπόριο. Ήδη υιοθετεί τη λογική της εξειδίκευσης και του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, που προκύπτει από την ίδια τη δομή των εξαγωγών της και τη διάρθρωση, προπάντων, των εισαγωγών της.

Η προώθηση των εξαγωγών, στα πλαίσια της βρετανικής οικονομίας σημειώνει γιγάντια άλματα. Κατά τις δεκαετίες του 1820 και 1830, εξάγει το ένα πέμπτο της παραγωγής της, στα 1851 ξεπερνά το ένα τέταρτο, στα 1861 το ένα τρίτο, στα 1871 τα δύο πέμπτα.

Michel Beaud, *Ιστορία του Καπιταλισμού από το 1500 ως σήμερα*,
μετ. Μ. Βερέττας, εκδ. Μαλλιάρης Παιδεία, Αθήνα 1987,
σσ. 142-143, 158

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α.1.

A.1.1.

(α) σωστό, (β) λάθος, (γ) σωστό, (δ) σωστό, (ε) λάθος

A.1.2.

(α) «Δόγμα Μονρόε» (σχολικό εγχειρίδιο, σελίδα 13): Το 1823 ο πρόεδρος των Η.Π.Α. Μονρόε κατοχύρωσε την ανεξαρτησία των χωρών της Λατινικής Αμερικής. Διακήρυξε επίσημα ότι η αμερικανική ήπειρος δεν επρόκειτο ποτέ στο μέλλον να αφεθεί στη διάκριση των αποικιακών δυνάμεων της Ευρώπης. Η διακήρυξη αυτή ήταν το περίφημο *Δόγμα Μονρόε*.

(β) «Αρχή της Δεδηλωμένης» (σχολικό εγχειρίδιο, σελίδες 36-37 και 241): «Θεμελιώδης αρχή... πλειοψηφίας της Βουλής» και «Η αποδοχή της αρχής... ανεξάρτητων εθνικών κρατών».

(γ) «Εξαρχία» (σχολικό εγχειρίδιο, σελίδα 63): «Με την υποστήριξη... δικαιοδοσία του Πατριαρχείου».

ΘΕΜΑ Α.2.

A.2.1. σχολικό εγχειρίδιο, σελίδα 16, «Η Επανάσταση του 1821... επαναστατημένη Γαλλία» [...] «Από τα κυριότερα συστατικά στοιχεία... και της λαϊκής κυριαρχίας».

A.2.2. σχολικό εγχειρίδιο, σελίδα 73, «Η ομώνυμη Συνθήκη Ειρήνης... προβλήματα στις ελληνορουμανικές σχέσεις».

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β.1.

(α) Το ξέσπασμα του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου (1914) σε συνδυασμό με τις εκκρεμότητες που άφηνε η Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913) επέδρασαν καταλυτικά στα πολιτικά πράγματα της Ελλάδας. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος και το Γενικό Επιτελείο έκριναν ότι η Ελλάδα έπρεπε να τηρήσει στάση ουδετερότητας ύστερα από τη συμμετοχή της σε

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2008

μακροχρόνιες πολεμικές επιχειρήσεις. Από την άλλη, ο Βενιζέλος έκρινε ότι η χώρα έπρεπε να είναι σε επιφυλακή, ώστε να βγει στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ, που φαινόταν πως θα υπερτερούσε στον πόλεμο. Μεταξύ των δύο ισχυρών ανδρών προκλήθηκε ρήξη η οποία οδήγησε σε διχασμό.

Ο «Εθνικός Διχασμός», όπως ονομάστηκε η ρήξη αυτή, για μια εικοσαετία περίπου ταλάνισε την Ελλάδα προκαλώντας σοβαρές πολιτικές και συνταγματικές στρεβλώσεις. Πιο συγκεκριμένα:

- Οδήγησε σε πολιτική εκτροπή όταν μετά τις εκλογές του Μαΐου 1915 ο βασιλιάς Κωνσταντίνος αρνήθηκε στον εκλεγμένο από το λαό πρωθυπουργό Βενιζέλο να εφαρμόσει την πολιτική που ενέκρινε ο λαός, γεγονός που οδήγησε τον τελευταίο σε παραίτηση.
- Το ρήγμα των δύο ανδρών εντάθηκε όταν στις εκλογές του Δεκεμβρίου 1915 το κόμμα των Φιλελευθέρων απείχε από τις εκλογές.
- Εξαιτίας της παραβίασης του Συντάγματος, ο Βενιζέλος εκδήλωσε την απογοήτευσή του φεύγοντας από την Αθήνα με προορισμό τα Χανιά. Προηγουμένως είχε έρθει σε συνεννοήσεις με τον ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη και με το στρατηγό Δαγκλή. Μετά την άφιξη του Βενιζέλου και του Κουντουριώτη στα Χανιά (ο Δαγκλής ακολούθησε) σχημάτισαν Προσωρινή Κυβέρνηση της χώρας (Τριανδρία). Η Ελλάδα στην ουσία βρέθηκε να έχει δύο κυβερνήσεις, μία με επικεφαλής τον Κωνσταντίνο και μία με επικεφαλής το Βενιζέλο.
- Στη συνέχεια ο Βενιζέλος μετέβη στη Θεσσαλονίκη όπου εκεί μαζί με συνεργάτες και υποστηρικτές και με την ενίσχυση των εκπροσώπων της Γαλλίας και της Αγγλίας προχώρησε σε επανάσταση (Κίνημα Εθνικής Άμυνας). Σε πρώτη φάση ο Βενιζέλος διαφωνούσε με τη διεξαγωγή βίαιων επιχειρήσεων, αναγκάστηκε όμως να συναινέσει για να προλάβει τις εξελίξεις, να άρει την πολιτική ουδετερότητας, που ακολουθούσε ο βασιλιάς και να μπει η Ελλάδα στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ. Το κίνημα εκδηλώθηκε στις 16/29 Αυγούστου 1916.

(β) Για τα «Νοεμβριανά» δεν υπάρχουν αναφορές στο παράθεμα. Αντλούμε την αντίστοιχη παράγραφο από το σχολικό εγχειρίδιο, σελίδα 84 «Η απουσία ωστόσο...και την εκθρόνισή του».

Επίλογος: Η πολιτική του Βενιζέλου επικράτησε στο τέλος μετά από τις

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2008

σκληρές πιέσεις που δέχτηκε ο βασιλιάς από το εσωτερικό και από το εξωτερικό της χώρας, ο οποίος εκθρονίστηκε στις 29 Μαΐου/11 Ιουνίου 1917. Η χώρα προσχώρησε στο πλευρό της Αντάντ, συμπεριελήφθη στις νικήτριες χώρες του Πολέμου, αλλά με τι τίμημα; Τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά κόστη ήταν τόσο μεγάλα, που το κλίμα ομοψυχίας και ομόνοιας άργησε πολύ να επικρατήσει εκ νέου στη χώρα.

ΘΕΜΑ Β.2.

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα εμφανίζεται αρχικά στην Αγγλία και μετέπειτα στις υπόλοιπες χώρες ένα φαινόμενο που επρόκειτο να στιγματίσει την πορεία του σύγχρονου κόσμου. Η Βιομηχανική Επανάσταση, όπως ονομάστηκε το φαινόμενο αυτό, δηλαδή η σταδιακή και ολοένα επιταχυνόμενη χρησιμοποίηση της μηχανής ως μέσου παραγωγής αγαθών, επηρέασε το ρυθμό εκβιομηχάνισης των ευρωπαϊκών κρατών.

Την πρωτοπορία κατείχε η Αγγλία, γιατί εκεί ευδοκίμησαν οι κατάλληλες συνθήκες από το τελευταίο τέταρτο του 18^{ου} αιώνα και μετά.

Αναλυτικότερα:

- Η παραγωγή εκβιομηχανίστηκε με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της κλωστοϋφαντουργίας και της βαμβακοβιομηχανίας.
- Τα προς επένδυση κεφάλαια αυξήθηκαν λόγω της συσσώρευσης πλούτου που εξασφάλισε η Εμπορική Επανάσταση. Φυσικά σ' αυτό συνέβαλε το ανεπτυγμένο πιστωτικό σύστημα που διέθετε η χώρα και η νομοθεσία που ευνοούσε την απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς.
- Υπήρχε διαθέσιμο εργατικό δυναμικό
- Υπήρχε αγροτικό πλεόνασμα από τις περιφράξεις κοινοτικών γαιών από τους μεγάλους γαιοκτήμονες στα κτήματά τους.
- Διέθετε ελεγχόμενες πηγές πρώτων υλών και αγορές των βιομηχανικών προϊόντων στις αποικίες της
- Διέθετε εμπορικό στόλο και ένα εξαιρετικά ανεπτυγμένο σύστημα πλωτής και οδικής συγκοινωνίας για την ασφαλή μεταφορά των προϊόντων.
- Τα τεχνολογικά επιτεύγματα ευνόησαν την εξόρυξη μεταλλευμάτων (π.χ. γαιάνθρακας).
- Σταδιακά, καθ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, οι εξαγωγές σημειώνουν βαθμιαία αύξηση.
- Τέλος, δεν υπήρχαν προσκόμματα στην ανεξέλεγκτη παραγωγή προϊόντων λόγω της αποδυνάμωσης των μεσαιωνικών συντεχνιών.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2008

Αντιθέτως, η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα συνέβαλε στην εκβιομηχάνιση του δευτερογενούς τομέα παραγωγής.

Επίλογος: Το οικονομικό άλμα της Αγγλίας επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία του παραθέματος, σύμφωνα με τα οποία «στα 1851, στη Μεγάλη Βρετανία 10 πόλεις ξεπερνούν τις 100.000 κατοίκους», γεγονός που αποδεικνύει τη μεγάλη δημογραφική αύξηση που πλαισίωσε την οικονομική ανάπτυξή της και ανέδειξε το Λονδίνο, τη Γλασκόβη, το Μπίρμινχαμ και το Μάντσεστερ. Ειδικά για το Μάντσεστερ αναφέρεται, ότι συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό των εργατών της βαμβακοβιομηχανίας και διέθετε πλούσια κοιτάσματα άνθρακα που ανέδειξαν την περιοχή σε κυρίαρχη στον τομέα της ανθρακοπαραγωγής. Η ανάπτυξη της Αγγλίας λειτούργησε καταλυτικά στην υιοθέτηση αναπτυξιακής τροχιάς και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Επιμέλεια: Ευαγγέλου Μαρία- Χονδρού Λαμπρινή